

Saksfremlegg

Saksnr. Utvalg
Hovedutvalget for næring, miljø og utvikling

Møtedato

Hovedplan vann og avløp 2027-2032

Saken gjelder:

Saken gjelder førstegangs behandling av ny hovedplan for vann og avløp 2027–2032. Planen legger føringer for utvikling, drift og investeringer i vann- og avløpssektoren. Kommunedirektøren anbefaler at planforslaget legges ut til offentlig ettersyn i 6 uker.

Sakens bakgrunn og fakta:

Hovedplanen er en kommunedelplan som skal gi et helhetlig og strategisk grunnlag for utvikling, drift og investeringer innen vann- og avløpssektoren i Hammerfest kommune.

Planarbeidet bygger på tilstandskartlegging av vannverk og ledningsnett, samt gjennomførte ROS- og beredskapsanalyser. Dette har avdekket et betydelig behov for tiltak knyttet til fornyelse av ledningsnett, reduksjon i lekkasjer, økt kapasitet og styrket beredskap.

Det er utarbeidet tre alternative tiltaksnivå med ulikt investeringsomfang, som gir et tydelig valg mellom:

- Lavt investeringsnivå – kun nødvendige tiltak for forsvarlig drift
- Mellomnivå – oppgradering for å møte kommende krav og økt kapasitet
- Høyt ambisjonsnivå – fremtidssikring og bærekraftig drift

20 millioner

- Kun nødvendige tiltak for forsvarlig drift
- Oppdatering av vannverk med avvik
- Ikke bærekraftig for fremtidig utbygging

30 millioner

- Inkluderer **rød** tiltaksplan
- Oppgradering av Vannverk for å møte kommende krav
 - Kritiske gater
- Øke vannkapasitet til Rypefjord og Forsøl

40 millioner

- Inkludere tiltakene i **rød** og **gul** tiltaksplan
 - Vedlikehold og verdiskapende investeringer
- Fremtidssikring og bærekraftig drift

Valg av investeringsnivå vil ha direkte betydning for kommunens utviklingsmuligheter. Tilstrekkelig kapasitet i vannforsyningen er en forutsetning for videre utbygging av bolig- og næringsområder.

Ved et lavt investeringsnivå vil nødvendig kapasitetsøkning i vannforsyningen i begrenset grad bli gjennomført, noe som kan medføre at planlagte utbyggingsområder ikke kan realiseres eller blir forsinket.

Planarbeidet viser også behov for tiltak for å sikre tilfredsstillende kapasitet til slokkevann og en mer robust vannforsyning. Uten tilstrekkelige investeringer vil sårbarheten i forsyningssystemet øke, særlig ved hendelser som bortfall av vannverk, strømbrudd eller forurensning.

Økt investeringsnivå vil bidra til bedre kapasitet, styrket beredskap og legge til rette for videre utvikling i kommunen.

Samfunnssikkerhet og kritisk infrastruktur

Av hensyn til samfunnssikkerhet er deler av kunnskapsgrunnlaget for vannforsyningen ikke offentlig tilgjengelig. Dette representerer en ny praksis i kommunens planarbeid, hvor informasjon om kritisk infrastruktur i større grad skjermes.

Detaljerte opplysninger om vannverk, tekniske løsninger og identifiserte sårbarheter er derfor samlet i egne faglige dokumenter som er unntatt offentlighet.

Relevante aktører og myndigheter som har behov for innsyn i det utvidede kunnskapsgrunnlaget, vil få oversendt dette i forbindelse med høringsprosessen.

Den offentlige versjonen av planen gir et overordnet bilde av status og tiltaksbehov, samtidig som hensynet til beredskap og sikkerhet ivaretas.

Kommunale vannverk

Hammerfest kommune har 15 vannforsyningsanlegg med varierende størrelse, teknisk standard og forsyningsområde. Vannforsyningen er basert på både overflatevann og grunnvann, og flere anlegg har behov for oppgradering for å møte krav til kapasitet, kvalitet og sikker drift.

Tilstandskartleggingen viser utfordringer knyttet til aldrende infrastruktur, høyt lekkasjenivå og behov for styrket drift og vedlikehold

Det er identifisert behov for tiltak som styrker leveringssikkerhet, vannkvalitet og beredskap, herunder oppgradering av vannbehandling, etablering av reservevanns løsninger og systematisk fornyelse av ledningsnett.

Ledningsnett

Hammerfest kommune har et vann- og avløps ledningsnett på til sammen ca. 279 km. Dette er en helt avgjørende del av infrastrukturen, og danner grunnlaget for trygg vannforsyning og håndtering av avløpsvann til innbyggere og næringsliv.

For å opprettholde en bærekraftig fornyelse av ledningsnettet bør utskiftningstakten ligge på om lag 2 prosent per år. Etter flere år med et vesentlig lavere investeringsnivå er fornyelses takten redusert, noe som fører til økt etterslep og høyere risiko for framtidige driftsutfordringer.

Det er også utfordringer knyttet til mangelfull registrering av deler av ledningsnettet, særlig de eldste anleggene. Dette gjør det vanskeligere å få god oversikt over tilstand og behov for tiltak.

Kommunen har derfor satt av ressurser til å forbedre lednings registeret, slik at det gir et bedre grunnlag for planlegging, prioritering av tiltak og framtidige investeringer.

Lekkasje ledningsnett

Hammerfest kommune står overfor betydelige utfordringer knyttet til et høyt lekkasjenivå i vannforsyningssystemet, med et beregnet vanntap på om lag 40 prosent. Dette innebærer at en vesentlig andel av produsert drikkevann går tapt før det når abonnentene, noe som gir en lite

bærekraftig ressursutnyttelse og medfører både miljømessige konsekvenser og betydelige økonomiske kostnader knyttet til produksjon, behandling og distribusjon av vann.

Norsk Vann har satt som mål at lekkasjetapet i offentlig vannforsyning skal reduseres til under 20 prosent innen 2030, noe som for Hammerfest kommune innebærer et betydelig forbedrings behov.

For å redusere vanntapet arbeides det målrettet med blant annet fornyelse av ledningsnett, styrket drift og vedlikehold, systematisk lekkasjesøk, økt bruk av digitale verktøy og sensorteknologi for raskere og mer presis lokalisering av lekkasjer.

Kommunen har etablert et eget lekkasjeteam som arbeider med lekkasjesøking to dager per uke, og som allerede har avdekket flere lekkasjer og bidratt til forbedret vanntrykk i deler av nettet. Dette arbeidet gir både direkte reduksjon i vanntap og økt kunnskap om ledningsnettets tilstand, som danner grunnlag for prioritering av tiltak og investeringer.

Arbeidet med å redusere lekkasjer omfatter også privat ledningsnett, og innbyggere oppfordres til å oppgradere egne stikkledninger i forbindelse med kommunale tiltak. Samlet sett vil en slik helhetlig og systematisk innsats bidra til lavere driftskostnader, bedre forsyningssikkerhet og en mer bærekraftig vannforsyning.

Økt vannkapasitet

Økt vannkapasitet er en forutsetning for å kunne legge til rette for videre bolig- og næringsutbygging i kommunen, særlig i Rypefjord og på Prærien.

Dagens kapasitet i overføringssystemet er flere steder begrensende for videre utvikling.

For å møte framtidig behov er det nødvendig med tiltak som styrker kapasiteten i både produksjonsanlegg, høydebasseng og overføringsledninger.

Fremdriften i tiltakene vil være avhengig av ambisjonsnivå og prioriteringer i hovedplanen, hvor et høyere investeringsnivå vil gi raskere tilgang på nødvendig kapasitet og økt forutsigbarhet for utbygging.

Slokkevann

Tilgang til slokkevann er en sentral del av kommunens beredskap.

Dagens vannforsyning dekker behovet for eksisterende bebyggelse, men det kan også oppstå trykk- og kapasitetsutfordringer ved store samtidige uttak.

Økt vannkapasitet til Rypefjord og Prærien vil være avgjørende for å sikre tilfredsstillende forsyningssikkerhet, stabilt trykk og nødvendig brannvannsdekning i takt med fremtidig utvikling i disse områdene.

Beredskap og reservevann

Kommunen arbeider systematisk for å sikre leveringssikkerhet gjennom etablering av robuste reservevannløsninger for alle kommunale vannverk, både permanente og mobile.

Dette omfatter også utredning av alternative vannkilder, inkludert grunnvann.

For å styrke forsyningssikkerheten planlegges investeringer i blant annet økt behandlingskapasitet, høydebasseng, overføringsledninger og tiltak i distribusjonsnettet.

I tillegg skal det gjennomføres steds spesifikke tiltak som nødklorløsninger, forbedringer av UV-anlegg, oppgradering av pumpeanlegg og tiltak knyttet til råvannskvalitet.

Reservevann er et sentralt tiltak for å opprettholde vannforsyningen ved hendelser som forurensning, teknisk svikt, ekstrem vær og strømbrudd. I planperioden skal det derfor gjennomføres videre utredninger av alternative kilder og muligheter.

Endring i regelverk

Det er varslet endringer i regelverket som kan påvirke kommunens ansvar for vann- og avløpstjenester.

Fra januar 2026 trådte ny lov om vann- og avløpsanlegg i kraft. Loven gir kommunen tydeligere myndighet til å følge opp kvalitet og drift, herunder kontroll av anlegg, pålegg om retting og bruk av sanksjoner, samtidig som abonnentenes ansvar tydeliggjøres.

Parallelt pågår revisjon av EØS-avløpsdirektivet, som på sikt kan gi strengere krav til rensing, særlig i tettsteder over 1 000 pe og i områder med sårbare resipienter. Dette kan blant annet innebære krav til fosfor- og nitrogenfjerning samt økte krav til prøvetaking og rapportering.

Hammerfest kommune har Rossmolla renseanlegg fra 2016, basert på primærrensing, dimensjonert for 12 600 pe. Anlegget oppfyller dagens krav i forurensningsforskriften og vurderes som tilstrekkelig etter gjeldende regelverk.

Samtidig må det påregnes at fremtidige krav kan medføre behov for omfattende oppgraderinger eller nye løsninger. Dette vil særlig kunne gjelde tettsteder som Kvalsund og andre områder i kommunen over eller nær 1 000 pe, hvor det kan bli krav om mer avansert rensing.

Kommunen vurderer det som lite hensiktsmessig å gjennomføre større investeringer før kravene er avklart, men vil legge til rette for fleksible og trinnvise løsninger. I planperioden prioriteres derfor tiltak i eksisterende infrastruktur, som separering, reduksjon av fremmedvann og fornyelse av ledningsnettet, for å redusere belastningen og forberede systemet på strengere krav.

Link til framsikt: [Hovedplan vann og avløp](#)

Kommunedirektørens vurdering:

Hammerfest kommune står overfor viktige strategiske valg knyttet til vann- og avløpsinfrastruktur.

Grønn tiltaksplan representerer den mest fremtidsrettede og bærekraftige løsningen, med investeringer som sikrer driftssikkerhet, kapasitet for fremtidig utbygging og etterlevelse av skjerpede myndighetskrav.

Samtidig må det tas hensyn til kapasiteten i organisasjonen og kommunens økonomiske situasjon. Det vurderes at kommunen ikke har tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre tiltakene i grønn plan fullt ut fra oppstart.

Det anbefales at kommunen legger opp til en gradvis opptrapping av investeringsnivået innen vann og avløp. For 2026 er det avsatt 20 millioner kroner, tilsvarende et lavt investeringsnivå (rødt nivå).

For å møte identifiserte behov knyttet til kapasitet, beredskap og framtidig utvikling, foreslås det at investeringsnivået trappes opp i planperioden:

Tiltaksplanen bør revideres årlig for å sikre tilpasning til kapasitet, økonomi og nye krav.

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

- Planforslaget legges ut på offentlig høring og oversendes til relevante myndigheter og høringsinstanser for uttalelse før endelig vedtak
- Kommunestyret legger til grunn en gradvis opptrapping av investeringsnivået innen vann og avløp i planperioden, i tråd med anbefalt tiltaksnivå i planforslaget.
- Gjeldende hovedplan for vann og avløp erstattes av Hovedplan for vann og avløp 2027–2031 ved endelig vedtak.